

شرق‌شناسی و تأثیر آن بر معارف اسلامی

مروری بر کتاب
نقد الخطاب الاستشراقی
نوشته ساسی سالم الحاج

کتاب نقد الخطاب الاستشراقی نوشته دکتر ساسی سالم الحاج از کتاب‌های مهم درباره استشراق است. تنوع در اقوال و گستردگی آن باعث شده که مطالب کتاب از اعتبار علمی خاصی برخوردار باشد. مباحث کتاب سیری منطقی را دنبال می‌کند و هر مبحث مقدمه بحث بعدی است. همچنین تنوع مطالب کتاب و تتبع نویسنده در گردآوری آرای مختلف به وزن علمی اثر افزوده است. همچنین نویسنده جانب ادب اسلامی در پاسخ‌گویی به شبهات را نگاه داشته است. دکتر ساسی سالم الحاج این کتاب را در دو باب و هفت فصل سامان داده است. وی، در باب اول با عنوان ریشه‌یابی تاریخی استشراق، در سه فصل مفهوم استشراق، مراحل استشراق و روش‌های مستشرقان را مطرح کرده است. در باب دوم نیز با عنوان استشراق و بعضی از قضایای اسلامی نظرات مستشرقان درباره مسائلی مانند قرآن کریم، سنت نبوی، سیره نبوی و فقه اسلامی را بیان و نقد کرده است. این معرفی با اشاره‌ای گذرا به فصل‌های اول و دوم از باب اول، بیشتر بر فصل سوم، یعنی روش‌های مستشرقان، متمرکز خواهد بود. نویسنده در فصل نخست به دنبال ارائه مفهومی از استشراق است. به باور او، اگر همه مفاهیم استشراق را هم بررسی کنیم، به نتیجه‌ای قطعی نخواهیم رسید، اما می‌توانیم استشراق را مطالعه‌ای پژوهشی با اهداف متعدد و گوناگون - دینی، نظامی، سیاسی، اقتصادی یا علمی - بدانیم که غربیان برای فهم شرق و شناخت گنجینه‌های فرهنگی، عادات، سنت‌ها، تمدن، ادیان و تمام جنبه‌های زندگی شرقی به کار می‌گیرند.

ساسی سالم الحاج در فصل دوم، با هدف زمینه‌سازی برای رسیدن به موضوع اصلی، یعنی ریشه‌یابی استشراق، مراحل اصلی آن، ارتباطش با تبشیر و اهداف استعماری و سیاسی و اقتصادی و علمی استشراق، تاریخ استشراق را مطرح می‌کند. او ذیل چهار عنوان استشراق دینی، استشراق نظامی، استشراق سیاسی و استشراق علمی ویژگی‌های هر مرحله و نقاط تمایز استشراق از فعالیت‌های فرهنگی و تمدنی را می‌آورد. سپس برویگی‌های مرحله علمی استشراق تمرکز می‌کند.

او بحث استشراق علمی را به چند بخش تقسیم می‌کند. معیار تقسیم مطالب نیز

مصطفی حقانی فضل

کارشناسی ارشد شیعه‌شناسی